

**Skupština Crne Gore
Parlamentarni institut
Istraživački centar**

Istraživački rad:

**NOVO POGLAVLJE U OBLASTI ZAŠTITE PODATAKA O LIČNOSTI: OPŠTA
REGULATIVA EU O ZAŠTITI PODATAKA O LIČNOSTI**

Podgorica, oktobar 2018. godine

Broj: 15/2018

Klas. br: 00-52-4/18- 65/1

Datum: oktobar 2018. godine

Pripremili: Sandra Brajušković, istraživač analitičar u Istraživačkom centru
Goran Blagojević, saradnik u Istraživačkom centru

** Stavovi izrečeni u tekstu ne predstavljaju zvaničan stav Skupštine Crne Gore.*

*** Svi pojmovi upotrijebljeni u istraživačkom radu u muškom gramatičkom rodu obuhvataju muški i ženski rod lica na koja se odnose.*

SADRŽAJ

UVOD.....	4
1. NOVI PRAVNI OKVIR ZA ZAŠTITU PODATAKA U EU: JAČA ZAŠTITA I NOVE MOGUĆNOSTI.....	6
1.1 Šta sadrži Reglativa?	6
1.1.1 <i>Opšti principi obrade podataka.....</i>	<i>6</i>
1.1.2 <i>Službenik za zaštitu podataka.....</i>	<i>8</i>
1.2 Mehanizam za nadzor.....	9
1.2.1 <i>Nadležnosti nadzornog tijela</i>	<i>10</i>
1.3 Nova pravila u kontekstu prava i mogućnosti za građane i kompanije	11
1.3.1 <i>Prava građana - preuzimanje kontrole nad sopstvenim podacima.....</i>	<i>11</i>
1.3.2 <i>Pravila za kompanije</i>	<i>12</i>
1.4 Kazne za kršenje novih pravila o zaštiti podataka	13
2. KOMPARATIVNI PREGLED: SLUŽBENIK ZA ZAŠTITU PODATAKA U PARLAMENTIMA	15
IZVORI INFORMACIJA.....	21

UVOD

Evropska unija uvijek je imala za cilj da olakša protok podataka, kako unutar Unije, tako i sa trgovinskim partnerima, uz stalno prisustvo zabrinutosti za prava i slobode pojedinaca. Iako su savremeno digitalno doba i internet pružili neviđen nivo povezanosti i mogućnosti za građane i kompanije, zbog brzog tehnološkog razvoja i globalizacije pojavili su se novi izazovi u zaštiti ličnih podataka čiji se opseg prikupljanja i razmjene značajno povećava. Čvrst i usklađeniji pravni okvir za zaštitu podataka javio se kao odgovor na izazove koje donosi takav razvoj.

Prema istraživanju Eurobarometra iz 2015. godine, više od 90% Evropljana izjasnilo se da želi jednaku zaštitu podataka u svim zemljama EU, a osam od deset njih bilo je mišljenja da nema potpuni nadzor nad ličnim podacima. Građani (dvije trećine njih) izrazili su zabrinutost zbog manjka potpunog nadzora nad ličnim podacima na internetu. *European Commission, Special Eurobarometer 431, Data Protection, June 2015* http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/archives/ebs/ebs_431_en.pdf

U tom kontekstu, Evropska unija izvršila je **veliku reformu po pitanju zaštite podataka 2016. godine** usvajanjem paketa mjera u oblasti zaštite podataka, sačinjenog od Opšte regulative EU o zaštiti podata¹ (GDPRS, *General Data Protection Regulation*), koja zamjenjuje dvadeset godina staru Direktivu o zaštiti pojedinaca u vezi sa obradom ličnih podataka i o slobodnom protoku takvih podataka², i Direktive o zaštiti podataka za

policajska i pravosudna tijela³. Primjena novih pravila širom Evropske unije počela je 25. maja 2018. godine, dvije godine nakon usvajanja i stupanja na snagu. Namjera je da se novim pravnim okvirom unaprijede prava pojedinca na zaštitu ličnih podataka, kao i bolja kontrola nad ličnim podacima, imajući u vidu značaj ovog prava kao jednog od temeljnih prava predviđenih Poveljom EU o temeljnim pravima. Osim toga, **Regulativom su obezbijeđeni neophodni instrumenti kako bi EU bila spremna za moderno doba u kojem je digitalna ekonomija u porastu, a građani i kompanije iskoristili prednosti toga doba i razumjeli posljedice.**

Bez obzira na to što je utemeljen na postojećem zakonodavstvu, novi pravni instrument ima sveobuhvatniji efekat i zahtijeva značajna prilagođavanja u određenim aspektima, zbog čega su države članice imale rok od dvije godine kako bi se potpuno pripremile za novi zakonodavni okvir. U periodu od usvajanja do primjene novog pravnog okvira, svi akteri, od nacionalnih uprava i tijela za zaštitu podataka do onih koji upravljaju obradom podataka, preduzeli su niz aktivnosti kako bi obezbijedili razumijevanje značaja i nivoa promjena novih mjera za zaštitu podataka. Budući da je predviđeno da novi okvir donosi znatne koristi pojedincima, kompanijama, državnim organima i organizacijama, ujedno će doprinijeti tome da Evropska unija postane svjetski lider u zaštiti podataka o ličnosti, ukoliko svi preuzmu svoje obaveze i iskoriste svoja prava.⁴

¹ Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation)

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32016R0679> (30.7.2018)

² Directive 95/46/EC of the European Parliament and of the Council of 24 October 1995 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, OJ L 281 of 23.11.95.

³ Directive (EU) 2016/680 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data by competent authorities for the purposes of the prevention, investigation, detection or prosecution of criminal offences or the execution of criminal penalties, and on the free movement of such data, and repealing Council Framework Decision 2008/977/JHA, OJ L 119, 4.5.2016.

⁴ COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL: Stronger protection, new opportunities - Commission guidance on the direct application of the General Data Protection Regulation as of 25 May 2018, Brussels 24.1.2018

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2018:43:FIN> (30.7.2018)

Zaštita podataka o ličnosti u Crnoj Gori obezbjeđuje se primjenom normi pravnog okvira koji čine Ustav, ratifikovani međunarodni ugovori i opšteprihvaćena pravila međunarodnog prava, kao i niz domaćih zakona i podzakonskih akata, poput Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, Zakona o tajnosti podataka i slično. S obzirom na to da je Crna Gora zemlja kandidat za članstvo u Evropskoj uniji, primjena novih pravila EU stavlja pred Crnu Goru obavezu usklađivanja nacionalnih propisa sa pravnim okvirom EU. U tom smislu, prema Programu rada Ministarstva unutrašnjih poslova Crne Gore za četvrti kvartal 2018. godine predviđena je **izrada Nacrta zakona o zaštiti podataka o ličnosti**. Novi zakon biće usklađen sa odredbama Regulative EU, a građanima Crne Gore biće omogućen nivo zaštite podataka o ličnosti koji imaju građani Evropske unije.⁵

Shodno tome, cilj ovog rada je predstavljanje osnovnih karakteristika novog pravnog okvira EU za zaštitu podataka o ličnosti u kontekstu stupanja na snagu Opšte regulative o zaštiti podataka o ličnosti čime su usvojena sveobuhvatnija pravila u pogledu korišćenja i zaštite podataka o ličnosti, te predstavljanje iskustava pojedinih nacionalnih parlamenata u pogledu imenovanja službenika za zaštitu podataka, u skladu sa Regulativom. Podaci sistematizovani i predstavljeni u radu prikupljeni su analizom relevantnog zakonodavstva EU i dokumenata, publikacija i studija institucija EU i ostalih tijela i organizacija, kao i odgovori nacionalnih parlamenata na upitnik na mreži Evropskog centra za parlamentarna istraživanja i dokumentaciju (ECPRD)⁶ u vezi sa zaštitom podataka.

⁵Internet stranica Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama - Zakon o zaštiti podataka o ličnosti: Zakon će biti usklađen sa Opštom uredbom o zaštiti ličnih podataka (GDPR), 20. 7. 2018. godine <http://www.azlp.me/me/agencija> (31.7.2018)

⁶ ECPRD (Evropski centar za parlamentarna istraživanja i dokumentaciju) je posebno tijelo podržano od strane Evropskog parlamenta i Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope, a riječ je o međunarodnoj mreži odjeljenja za istraživanje i dokumentaciju, koja povezuje službe zadužene za prikupljanje i širenje informacija. Cilj je da se olakšaju kontakti i razmjena informacija između parlamenata zemalja članica. Podaci navedeni u odgovorima na ECPRD upitnike ne predstavljaju zvanične stavove parlamenata.

1. NOVI PRAVNI OKVIR ZA ZAŠTITU PODATAKA U EU: JAČA ZAŠTITA I NOVE MOGUĆNOSTI

Opšta regulativa EU o zaštiti podataka zasnovana je na istom principu kao i prethodna Direktiva o zaštiti podataka, s tim što se u Regulativi, na osnovu 20 godina zakonodavstva EU o zaštiti podataka i sudske prakse u toj oblasti, pojašnjavaju i osavremenjuju propisi o zaštiti podataka i uvodi niz novih elemenata kojima se povećava zaštita prava pojedinaca i otvaraju nove mogućnosti za kompanije.⁷ Regulativa je usmjerena na: **jačanje prava pojedinaca, jačanje unutrašnjeg tržišta EU, obezbjeđivanje snažnije primjene pravila i utvrđivanje globalnih standarda za zaštitu podataka.**⁸ Osim većih prava i novih mogućnosti za građane i kompanije, Regulativa predviđa i **imenovanje službenika za zaštitu podataka, mehanizme za nadzor, posebnu zaštitu za djecu, kao i kazne i sankcije za nepoštovanje pravila.**

U ovom poglavlju predstavljene su osnovne informacije o sadržaju regulative, imenovanju službenika za zaštitu podataka, mehanizmu za nadzor, koristima za građane i kompanije, kao i kaznama i sankcijama.

1.1 Šta sadrži Regulativa?

Novom Regulativom EU utvrđuju se pravila u vezi sa zaštitom pojedinaca u pogledu obrade ličnih podataka i pravila u vezi sa slobodnim kretanjem ličnih podataka. Pod „**ličnim podacima**“, u kontekstu Regulative, podrazumijevaju se svi podaci koji se odnose na pojedinca čiji je identitet utvrđen ili se može utvrditi pomoću identifikatora kao što su **ime, matični broj (identifikacioni broj), podaci o lokaciji, mrežni identifikator ili pomoću činilaca svojstvenih fizičkom, fiziološkom, genetskom, mentalnom, ekonomskom, kulturnom ili socijalnom identitetu tog pojedinca.** Obrada podataka predstavlja svaku radnju ili skup radnji koje se obavljaju u vezi sa ličnim podacima, bilo automatski ili neautomatski sredstvima kao što su prikupljanje, bilježenje, organizacija, strukturiranje, čuvanje, prilagođavanje ili izmjena, pronalaženje, vršenje uvida, upotreba, otkrivanje prenosom, širenjem ili stavljanjem na raspolaganje na drugi način, usklađivanje ili kombinovanje, ograničavanje, brisanje ili uništavanje.⁹

1.1.1 Opšti principi obrade podataka

U pogledu obrade ličnih podataka, Regulativom se utvrđuju ključna načela prilikom obrade. Stoga, lični podaci moraju biti:

- ❖ zakonito, pošteno i transparentno obrađivani;
- ❖ prikupljeni u posebne, izričite i zakonite svrhe te se dalje ne smiju obrađivati na način koji nije u skladu s tim svrhama; dalja obrada u svrhe arhiviranja u javnom interesu, u svrhe naučnog ili istorijskog istraživanja ili u statističke svrhe, ne smatra se neusklađenom sa prvobitnom svrhom (**ograničavanje svrhe**);
- ❖ primjereni, relevantni i ograničeni na ono što je nužno u odnosu na svrhe u koje se obrađuju (**smanjenje količine podataka**);
- ❖ tačni i prema potrebi ažurni; mora se preduzeti svaka razumna mjera kako bi se obezbijedilo da se lični podaci koji nijesu tačni, uzimajući u obzir svrhe u koje se obrađuju, bez odlaganja izbrišu ili isprave (**tačnost**);
- ❖ čuvani u obliku koji omogućavaju identifikaciju pojedinaca samo onoliko dugo koliko je potrebno u svrhe zbog kojih se lični podaci obrađuju; lični podaci mogu se čuvati duži period ukoliko će se obrađivati isključivo u cilju arhiviranja u javnom interesu, u cilju naučnog ili istorijskog istraživanja ili u statističke svrhe (**ograničenje čuvanja**);

⁷ COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL, ibid.

⁸ European Commission - Fact Sheet: *Questions and Answers, General Data Protection Regulation*, 24 January 2018 http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-18-387_en.htm (31.7.2018)

⁹ član 4, stav 1 i stav 2 Opšte regulative

- ❖ obrađivani na način na koji se pruža odgovarajuća bezbjednost ličnih podataka, uključujući zaštitu od neovlašćene ili nezakonite obrade te od slučajnog gubitka, uništenja ili oštećenja primjenom odgovarajućih tehničkih ili organizacionih mjera (**potpunost i povjerljivost**).

Obrada podataka zakonita je samo u onoj mjeri u kojoj je ispunjen najmanje jedan od sljedećih uslova:

- ❖ pojedinac je dao saglasnost za obradu svojih ličnih podataka u jednu ili više posebnih svrha;
- ❖ obrada je neophodna za izvršavanje ugovora u kojem je pojedinac strana ili kako bi se preduzele radnje na zahtjev pojedinca prije sklapanja ugovora;
- ❖ obrada je neophodna u cilju poštovanja pravnih obaveza lica koje upravlja obradom¹⁰;
- ❖ obrada je neophodna kako bi se zaštitili ključni interesi pojedinca;
- ❖ obrada je nužna za izvršavanje zadataka od javnog interesa ili pri izvršavanju službenih ovlašćenja lica koje upravlja obradom;
- ❖ obrada je nužna za potrebe legitimnih interesa lica koje upravlja obradom ili treće strane, osim kada su od tih interesa jači interesi ili temeljna prava i slobode pojedinca koji zahtijevaju zaštitu ličnih podataka, naročito ako je pojedinac dijete.

Uslovi davanja saglasnosti - Kada se obrada podataka zasniva na saglasnosti, lice koje upravlja obradom podataka mora biti u stanju da dokaže da je pojedinac dao saglasnost za obradu svojih ličnih podataka. Ukoliko pojedinac da saglasnost u vidu pisane izjave koja se odnosi i na druga pitanja, zahtjev za saglasnost mora biti predložen na način da se može jasno razlikovati od drugih pitanja, u razumljivom i lako dostupnom obliku uz upotrebu jasnog i jednostavnog jezika. Osim toga, pojedinac ima pravo da povuče svoju saglasnost u svakom trenutku, pri čemu povlačenje saglasnosti ne utiče na zakonitost obrade na osnovu saglasnosti prije povlačenja. Prije davanja saglasnosti, pojedinac se obavještava o tome, a povlačenje saglasnosti mora biti jednostavno kao i procedura davanja.

Regulativa predviđa **zabranu obrade ličnih podataka** koji otkrivaju *rasno ili etničko porijeklo, politička mišljenja, vjerska ili filozofska uvjerenja ili članstvo u sindikatu te obrade genetskih podataka, biometrijskih podataka u svrhu jedinstvene identifikacije pojedinca, podataka koji se odnose na zdravlje ili podataka o seksualnom životu ili seksualnoj orijentaciji pojedinca*. Međutim, Regulativa u ovom slučaju **predviđa određene izuzetke, odnosno** zabrana se ne primjenjuje, **između ostalog**, ukoliko je pojedinac dao izričitu saglasnost za obradu tih ličnih podataka za jednu ili više određenih svrha ili ukoliko je obrada neophodna za zaštitu životno važnih interesa pojedinca ako pojedinac fizički ili pravno nije u mogućnosti dati saglasnost ili za potrebe značajnog javnog interesa na osnovu prava Unije ili prava države članice ili u preventivne medicinske svrhe.¹¹ Takođe, **države članice mogu zadržati ili propisati dodatne uslove, uključujući ograničenja s obzirom na obradu genetskih podataka, biometrijskih podataka ili podataka koji se odnose na zdravlje.**

Obrada ličnih podataka koji se odnose na krivične osude i kažnjiva djela ili mjere bezbjednosti u vezi sa tim sprovodi se samo pod nadzorom službenog tijela ili kada je obrada odobrena pravom Unije ili pravom države članice kojim se propisuju odgovarajuće zaštitne mjere za prava i slobode pojedinaca. Svaki sveobuhvatni registar krivičnih osuda vodi se samo pod nadzorom tijela sa službenim ovlašćenjima.

¹⁰ Lice koje upravlja obradom je, u skladu sa Regulativom, fizičko ili pravno lice, tijelo sa javnim ovlašćenjima, agencija ili drugo tijelo koje samo ili zajedno sa drugima određuje svrhu i sredstva obrade ličnih podataka; kada su svrha i sredstva takve obrade utvrđena pravom Unije ili pravom države članice, lice koje upravlja obradom ili posebni kriterijumi za njegovo imenovanje mogu se predvidjeti pravom Unije ili pravom države članice.

¹¹ Za detalje vidjeti član 9, stav 2 i stav 3.

1.1.2 Službenik za zaštitu podataka

Između ostalog, Regulatorica predviđa **imenovanje službenika za zaštitu podataka** u slučajevima kada: (a) obradu sprovodi tijelo javne vlasti ili javno tijelo, **osim za sudove koji djeluju u okviru svoje sudske nadležnosti**, (b) osnovne djelatnosti lica koje upravlja obradom ili lica koje obrađuje podatke sastoje se od postupaka obrade koji zbog svoje prirode, obima i/ili svrhe zahtijevaju redovno i sistemsko praćenje pojedinaca u velikoj mjeri, ili (c) osnovne djelatnosti lica koje upravlja obradom ili lica koje obrađuje podatke sastoje se od opsežne obrade posebnih kategorija podataka i podataka u vezi sa krivičnim osudama i kažnjivim djelima.

Grupa preduzetnika može imenovati **jednog službenika za zaštitu podataka** pod uslovom da je službenik za zaštitu podataka lako dostupan iz svakog poslovnog nastana. Ukoliko je lice koje upravlja obradom ili lice koje obrađuje podatke tijelo javne vlasti ili javno tijelo, za nekoliko takvih vlasti ili tijela može se imenovati jedan službenik za zaštitu podataka, uzimajući u obzir njihovu organizacionu strukturu i veličinu. Izuzev navedenog, lice koje upravlja obradom ili lice koje obrađuje podatke ili udruženja i druga tijela koji predstavljaju kategoriju lica koje upravlja obradom ili lica koje obrađuje podatke **moгу ili**, ako to nalaže pravo Unije ili pravo države članice, **moraju imenovati službenika za zaštitu podataka**. Službenik za zaštitu podataka imenuje se na osnovu stručnih kvalifikacija, a naročito stručnog znanja u oblasti prava i prakse u području zaštite podataka te sposobnosti izvršavanja zadatka. Službenik za zaštitu podataka **može biti dio službe** lica koje upravlja obradom ili lica koje obrađuje podatke ili može obavljati poslove na osnovu ugovora o djelu. Lice koje upravlja obradom ili lice koje obrađuje podatke objavljuje kontakt podatke službenika za zaštitu podataka i saopštava ih nadzornom tijelu.

U pogledu radnog mjesta službenika za zaštitu podataka, Opšta regulatorica predviđa da lice koje upravlja obradom i lice koje obrađuje podatke obezbjeđuju da je službenik za zaštitu podataka na primjeren način i blagovremeno uključen u sva pitanja koja se tiču zaštite ličnih podataka.

Lice koje upravlja obradom i lice koje obrađuje podatke podržavaju službenika za zaštitu podataka u izvršavanju zadataka pružajući mu potrebna sredstva za izvršavanje tih zadataka i ostvarivanje pristupa ličnim podacima i postupcima obrade te za održavanje stručnog znanja. Takođe, navedena lica obezbjeđuju da službenik za zaštitu podataka ne dobija nikakva uputstva u pogledu izvršavanja svojih zadataka. Osim toga, lice koje upravlja obradom i lice koje obrađuje podatke ne mogu razriješiti dužnosti službenika za zaštitu podataka niti ga kazniti zbog izvršavanja njegovih zadataka. Službenik za zaštitu podataka neposredno odgovara najvišem rukovodećem nivou lica koje upravlja obradom i lica koje obrađuje podatke i može izvršavati i druge zadatke i poslove, pri čemu lice koje upravlja obradom ili lice koje obrađuje podatke obezbjeđuje da takvi zadaci i poslovi ne dovode do konflikta interesa.

Zadaci službenika za zaštitu podataka, prema odredbama Opšte regulative, su sljedeći:

- ❖ informisanje i savjetovanje lica koje upravlja obradom i lica koje obrađuje podatke, kao i zaposlenih koji vrše obradu o njihovim obavezama predviđenim regulativom, te drugim odredbama Unije ili države članice o zaštiti podataka;
- ❖ praćenje poštovanja regulative te drugih odredaba Unije ili države članice o zaštiti podataka i politika lica koje upravlja obradom i lica koje obrađuje podatke u odnosu na zaštitu ličnih podataka, uključujući podjelu odgovornosti, podizanje svijesti i osposobljavanje lica koja učestvuju u postupcima obrade, kao i revizije u vezi sa tim;
- ❖ pružanje savjeta, onda kada se to traži, u pogledu procjene uticaja na zaštitu podataka i praćenje njenog vršenja u skladu sa regulativom¹²;
- ❖ saradnja sa nadzornim tijelom;

¹² Za više informacija o procjeni uticaja na zaštitu podataka vidjeti član 35 Opšte regulative.

- ❖ kontaktna tačka za nadzorno tijelo kada je riječ o pitanjima obrade podataka, što uključuje i prethodno savjetovanje¹³, te savjetovanje, prema potrebi, o svim drugim pitanjima.

U tom smislu, službenik za zaštitu podataka pri obavljanju posla vodi računa o riziku u pogledu postupaka obrade i uzima u obzir prirodu, obim, kontekst i svrhu obrade.¹⁴

1.2 Mehanizam za nadzor

Svaka država članica **u obavezi je** da obezbijedi da jedno ili više nezavisnih tijela državne vlasti bude **nadležno za praćenje primjene Opšte regulative o zaštiti podataka** kako bi se zaštitila osnovna prava i slobode pojedinaca u pogledu obrade i olakšao slobodan protok ličnih podataka unutar Unije (tzv. **nadzorno tijelo**). Uloga nadzornih tijela, između ostalog, je da doprinesu dosljednoj primjeni Opšte regulative u cijeloj Uniji. U tu svrhu nadzorna tijela sarađuju međusobno i sa Evropskom komisijom. Svako nadzorno tijelo djeluje potpuno nezavisno prilikom obavljanja svojih dužnosti i izvršavanja svojih ovlaštenja.

Član ili članovi svakog nadzornog tijela moraju biti **oslobođeni od vanjskog uticaja**, bilo neposrednog bilo posrednog, prilikom obavljanja svojih dužnosti i izvršavanja svojih ovlaštenja, te ne smiju tražiti ni primati uputstva ni od koga. Osim toga, član ili članovi svakog nadzornog tijela moraju se suzdržavati od svih radnji koje nijesu u skladu sa njihovim nadležnostima te se tokom svoga mandata ne smiju baviti nikakvom neusklađenom djelatnošću, bez obzira na to da li je ona plaćena ili ne. Države članice obezbjeđuju da svako nadzorno tijelo **podliježe finansijskoj kontroli** koja ne utiče na njegovu nezavisnost i da ima zasebne, javne, godišnje budžete koji mogu biti dio cjelokupnog državnog ili nacionalnog budžeta.

Države članice obezbjeđuju da svakog člana njihovih nadzornih tijela u okviru transparentnog postupka imenuje: **parlament, vlada, predsjednik države, ili nezavisno tijelo kojem je pravom države članice povjereno to imenovanje**. Svaki član mora imati kvalifikacije, iskustvo i vještine, posebno u oblasti zaštite ličnih podataka, potrebne za obavljanje dužnosti i izvršavanje ovlaštenja.

Opšta regulativa propisuje i **pravila za osnivanje nadzornog tijela**. U tom smislu, svaka država članica zakonom predviđa sve od navedenog: osnivanje svakog nadzornog tijela, kvalifikacije i uslove prihvatljivosti potrebne za imenovanje člana nadzornog tijela; pravila i postupke za imenovanje člana ili članova nadzornog tijela, trajanje mandata člana ili članova nadzornog tijela najmanje četiri godine, osim za prvo imenovanje nakon 24. maja 2016. godine, a čiji dio može trajati kraće ako je to potrebno kako bi se zaštitila nezavisnost nadzornog tijela putem postupka postupnog imenovanja, uslove za ponovni izbor člana ili članovi nadzornog tijela prihvatljivi budu ponovno izabrani i broj mandata, uslove kojima se uređuju obaveze člana ili članova i osoblja nadzornog tijela, zabrane djelovanja, poslova koji nijesu u skladu s tim tokom i nakon mandata te pravila kojima se uređuje prestanak radnog odnosa.

Član ili članovi i osoblje svakog nadzornog tijela podliježu, u skladu sa pravom Unije ili pravom države članice, **obavezi čuvanja profesionalne tajne i za vrijeme mandata i nakon njegovog završetka**, imajući u vidu sve povjerljive informacije koje saznaju tokom obavljanja dužnosti ili izvršavanja ovlaštenja. Tokom mandata, dužnost čuvanja profesionalne tajne posebno se primjenjuje na izvještavanje pojedinaca o kršenjima ove regulative.¹⁵

¹³ Za više informacija o prethodnom savjetovanju vidjeti član 36 Opšte regulative.

¹⁴ Ibid, članovi od 37 do 39

¹⁵ Ibid, član 51 (stavovi 1 i 2), član 52 (stavovi 1,2,3 i 6), član 53 (stav 1), član 54 (stavovi 1 i 2)

1.2.1 Nadležnosti nadzornog tijela

Nadležnost svakog nadzornog tijela u svojoj oblasti uključuje, između ostalog, praćenje primjene regulative, podizanje svijesti javnosti o rizicima, pravilima, zaštitnim mjerama i pravima u vezi sa obradom i njihovo razumijevanje, pri čemu aktivnosti koje su namijenjene djeci moraju dobiti posebnu pažnju, savjetuje, u skladu sa pravom države članice, nacionalni parlament, vladu i druge institucije i tijela o zakonodavnim i administrativnim mjerama u vezi sa zaštitom prava i sloboda pojedinaca u pogledu obrade, pružanje informacija na zahtjev bilo kojem pojedincu u vezi sa ostvarivanjem njihovih prava predviđenih regulativom, a prema potrebi, u tu svrhu sarađuje sa nadzornim tijelima u drugim državama članicama i slično.¹⁶

Svako nadzorno tijelo s obzirom **na istražna ovlašćenja** može: narediti licu koje upravlja koje upravlja obradom i licu koje obrađuje podatke, a prema potrebi i njihovim predstavnicima da mu pruže sve informacije potrebne za obavljanje zadataka; sprovoditi istrage u obliku revizije zaštite podataka; sprovoditi preispitivanje sertifikata koji se licu koje upravlja koje upravlja obradom ili licu koje obrađuje podatke izdaje na najviše na tri godine i može se obnoviti pod istim uslovima ako su i dalje ispunjeni relevantni zahtjevi, obavijestiti lice koje upravlja obradom ili lice koje obrađuje podatke o navodnom kršenju regulative; zatražiti, od lica koje upravlja obradom ili lica koje obrađuje podatke, pristup svim ličnim podacima i svim informacijama potrebnim za obavljanje zadataka; zatražiti pristup svim prostorijama lica koje upravlja obradom ili lica koje obrađuje podatke, uključujući svu opremu i sredstva za obradu podataka, u skladu sa pravom Unije ili pravom države članice.

Osim toga, nadzorno tijelo ima **korektivna ovlašćenja**, pa u tom smislu može: izdavati upozorenja licu koje upravlja obradom ili licu koje obrađuje podatke da bi namjeravani postupci obrade lako mogli dovesti do kršenja odredaba Regulative, izdavati zvanične opomene licu koje upravlja obradom ili licu koje obrađuje podatke ako se postupcima obrade krše odredbe Regulative; narediti licu koje upravlja obradom ili licu koje obrađuje podatke da poštuje zahtjeve pojedinaca za ostvarivanje prava u skladu sa Regulativom; narediti licu koje upravlja obradom ili licu koje obrađuje podatke da postupke obrade uskladi sa odredbama Regulative, shodno potrebama na tačno određen način i u tačno utvrđenom roku, narediti licu koje upravlja obradom da pojedinca obavijesti o povredi ličnih podataka, privremeno ili konačno ograničiti, između ostalog, zabraniti obradu, narediti ispravljanje ili brisanje ličnih podataka ili ograničavanje obrade i izvještavanje o takvim radnjama primalaca kojima su lični podaci otkriveni, izreći upravnu novčanu kaznu uz mjere, ili umjesto mjera koje se navode u Regulativi¹⁷, u zavisnosti od okolnosti svakog pojedinog slučaja, narediti suspenziju protoka podataka primaocu u trećoj zemlji ili međunarodnoj organizaciji i slično.

Pored navedenih ovlašćenja, svako nadzorno tijelo ima **ovlašćenja u vezi sa odobravanjem i savjetodavna ovlašćenja**.

¹⁶ Detaljnije vidjeti član 57

¹⁷ Detaljnije vidjeti član 79

1.3 Nova pravila u kontekstu prava i mogućnosti za građane i kompanije

1.3.1 Prava građana - preuzimanje kontrole nad sopstvenim podacima

Pravila o zaštiti podataka primjenjuju se kada se podaci pojedinaca prikupljaju, upotrebljavaju i čuvaju u digitalnom ili papirnom formatu. Zahvaljujući skupu pravila koja se primjenjuju u EU (koja u određenim oblastima može dopunjavati nacionalno zakonodavstvo), građani imaju ista prava na zaštitu bez obzira na to gdje se nalaze.

U tom kontekstu, Opštom regulativom jačaju se postojeća prava građana, omogućavaju nova, kao i bolja kontrola nad sopstvenim podacima. To uključuje:

- ❖ **Pravo pojedinca da zna ko i zašto obrađuje njegove podatke** – prilikom obrade podataka organizacije treba jasno da inoformišu pojedince o tome u koju svrhu će upotrijebiti podatke (*pravni osnov za obradu, koliko će dugo biti sačuvani podaci, sa kim će dijeliti podatke, hoće li podaci biti iznijeti van EU, pravo na podnošenje tužbe*)
- ❖ **Pravo na pristup sopstvenim podacima** – odnosno pravo na besplatno traženje pristupa ličnim podacima koje organizacija ima o pojedincu te pravo na dobijanje istih u dostupnom formatu.
- ❖ **Pravo na prenosivost podataka** – ukoliko organizacija upotrebljava lične podatke pojedinca nakon davanja saglasnosti ili potpisivanja ugovora, pojedinac može tražiti da mu se podaci vrate ili da se prenesu drugoj kompaniji čije bi usluge želio da koristi.
- ❖ **„Pravo na zaborav”, odnosno pravo na brisanje podataka** – u slučaju kada pojedinac više ne želi da se njegovi podaci obrađuju i kada ne postoji zakonski razlog za zadržavanje podataka, podaci se brišu.
- ❖ **Pravo na ispravku podataka** – ukoliko pojedinac smatra da bi lični podaci u posjedu organizacije mogli biti netačni, nepotpuni ili neprecizni, može zatražiti njihovo ispravljanje. To treba učiniti bez nepotrebnog odlaganja.
- ❖ **Pravo na prigovor** – ukoliko organizacija obrađuje lične podatke pojedinca, pojedinac može imati pravo na prigovor. Međutim, interes javnosti u nekim okolnostima prevazilazi interes pojedinca (na primjer, prilikom naučnog ili historijskog istraživanja). Takođe, pojedinac ima pravo na prigovor ukoliko je izložen direktnom marketingu.
- ❖ **Pravo pojedinca da zna ukoliko su njegovi lični podaci hakovani** – kompanije i organizacije moraće odmah obavijestiti pojedince o ozbiljnim povredama ličnih podataka. Moraju obavijestiti i relevantno nadzorno tijelo za zaštitu podataka.¹⁸

U okviru Regulative prepoznaje se činjenica da **djeca zaslužuju posebnu zaštitu ličnih podataka** jer su potencijalno manje svjesna rizika, posljedica, zaštite i svojih prava u vezi sa obradom ličnih podataka. Na primjer, djeca imaju koristi od jasnije primjene prava na zaborav. Takvo pravo na posebnu zaštitu, prema Regulativi, trebalo bi **naročito da se odnosi na upotrebu ličnih podataka djece u svrhu marketinga ili stvaranja ličnih ili korisničkih profila** te prikupljanje ličnih podataka o djeci prilikom upotrebe usluga koje se direktno nude djetetu. Djeca se opisuju kao ranjivi pojedinci čiji se podaci moraju obrađivati sa posebnom pažnjom, pogotovo ako se obrađuju podaci o zdravstvenom ili ekonomskom stanju.

Kada je riječ o uslugama informacionog društva koje se nude direktno djeci, Regulativa predviđa da saglasnost za zakonitu obradu podataka djeteta ispod 16 godina¹⁹ mora dati ili odobriti nosilac roditeljske odgovornosti. **Države članice mogu u te svrhe zakonom**

¹⁸ European Commission, It's your data – take control, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2018 https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/data-protection-overview-citizens_en.pdf (30.10.2018)

¹⁹ Obrada ličnih podataka djeteta zakonita je ako dijete ima najmanje 16 godina (*vidjeti detaljnije u članu 8 Opšte regulative*)

predvidjeti nižu starosnu granicu, pod uslovom da takva starosna granica nije niža od 13 godina.

Cilj posebne odredbe je da se djeca zaštite od situacija u kojima bi bila prisiljena da objave lične podatke bez potpunog razumijevanja posljedica. Odredbom se tinejdžerima neće onemogućiti upotreba interneta za traženje informacija, savjeta ili upotreba u obrazovne svrhe. Osim toga, u Regulativi se navodi da saglasnost nosilaca roditeljske odgovornosti neće biti potrebna kad je riječ o preventivnim uslugama ili uslugama savjetovanja koje se nude direktno djetetu.²⁰

1.3.2 Pravila za kompanije

Osim niza pogodnosti koje donosi građanima, Opšta regulativa omogućava stvaranje poslovnih prilika i podsticanje inovacija i to kroz nekoliko koraka, uključujući:

- ❖ **jedinstveni skup pravila i jedno tumačenje na nivou Evropske unije** – isti propisi važiće za kompanije osnovane u EU i van EU. Prema predviđanjima, jedinstvenim zakonodavstvom o zaštiti podataka na nivou EU uštedjeće se 2,3 milijarde eura godišnje.

PRIMJER 1 – Jedna Unija, jedinstvena pravila o zaštiti podataka: jednostavnije širenje poslovanja u inostranstvo za kompanije

Prije Opšte regulative o zaštiti podataka

Mala kompanija za oglašavanje želi proširiti svoje poslovanje iz Francuske u Njemačku. Za obradu podataka u Njemačkoj važe posebni propisi, što znači da se kompanija suoči sa dodatnim regulatorom. To takođe znači dodatne troškove: od dobijanja pravnih savjeta preko prilagođavanja poslovnih modela do plaćanja naknada za obavještenja o obradi podataka. Ti troškovi svakako mogu brzo prevagnuti nad prednostima proširenja na novo tržište.

Nakon stupanja Opšte regulative o zaštiti podataka

Za kompanije koje se šire u drugu zemlju EU važi isti skup propisa. Kompanija neće snositi dodatne troškove za pravne savjete ili, budući da se obaveza obavještanja ukida, plaćati naknade za službena obavještenja. Širenje poslovanja u EU postaje jeftinije.

- ❖ **službenika za zaštitu podataka**, odgovornog za zaštitu podataka, a imenuju ga a državni organi i kompanije koje obrađuju podatke u velikoj mjeri;
- ❖ **jedinstvenu kontaktnu tačku** – kompanije imaju samo jedno nadzorno tijelo (u državi EU u kojoj uglavnom djeluju);
- ❖ **pravila EU za kompanije koje nijesu u zemljama EU** – kompanije koje imaju posluju van EU moraju primjenjivati ista pravila prilikom nuđenja usluga ili dobara ili prilikom nadzora ponašanja pojedinaca na području EU;
- ❖ **pravila koja pogoduju inovacijama** – garancija da su u proizvode i usluge ugrađene zaštitne mjere od najranije faze razvoja (tehnička i integrisana zaštita podataka);
- ❖ **tehnike prilagođene privatnosti** kao što su **pseudonimizacija** (kada se polja za identifikaciju u evidenciji ličnih podataka zamijene jednim ili više vještačkih

²⁰ European Commission, Press Release: Questions and Answers – General Data Protection Regulation, Brussels, 24 January 2018 http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-18-387_en.htm (30.10.2018)

identifikatora) i enkripcija (kada se podaci šifriraju na način da ih mogu pročitati samo ovlaštena lica);

- ❖ **ukidanje obavještenja** – nova pravila o zaštiti podataka učiniće suvišnim većinu obaveza o obavještenjima i troškove u vezi sa tim. Jedan je od ciljeva regulative o zaštiti podataka je uklanjanje prepreka za slobodan protok ličnih podataka na nivou EU.
- ❖ **procjene uticaja** – kompanije moraju izvršiti procjene uticaja u slučajevima kada obrada podataka može dovesti do visokog rizika za prava i slobode pojedinaca;²¹

PRIMJER 2. Prednosti za građane, prednosti za kompanije

Prije Opšte regulative o zaštiti podataka

Nova internet kompanija koja se bavi društvenim medijima ima problema sa ostvarivanjem uspjeha jer se jednostavno ne može takmičiti sa velikim igračima koji dominiraju tržištem. Svaki put kada se korisnik želi prebaciti na novog pružaoca usluga, on mora dati sve lične podatke koje je već podijelio sa svojim trenutnim pružaocem usluga. Suočeni sa mogućnošću da moraju sve podatke unositi ispočetka, mnogi potencijalni korisnici misle da bi bilo lakše ostati pri jednom od već utvrđenih velikih igrača.

Nakon stupanja na snagu Opšte regulative o zaštiti podataka

Pravo na prenos podataka utvrđeno Opštom regulativom olakšaće potencijalnim korisnicima prenos ličnih podataka sa jednog pružaoca usluga na drugog. Time se podstiče tržišna konkurencija i podstiče uključivanje novih kompanija na tržište.

1.4 Kazne za kršenje novih pravila o zaštiti podataka

Opštom regulativom o zaštiti podataka utvrđuje se niz instrumenata za sprovođenje pravila, uključujući **sankcije i novčane kazne**. **Regulativa sadrži jasna pravila o uslovima izricanja upravnih novčanih kazni**, koje se mogu izricati **uz ili umjesto** drugih kazni poput upozorenja, opomena, zabrana, ograničenja, itd. Države članice bi trebalo da utvrde da li i do koje mjere da primjenjuju upravne novčane kazne za državne organe.

Prilikom određivanja **primjerene novčane kazne**, svaki slučaj pažljivo će se procjenjivati, uzimajući u obzir niz činilaca:

- težina/trajanje kršenja,
- broj pogođenih pojedinaca i stepen štete koju su pretrpjeli,
- namjera kršenja,
- mjere preduzete za ublažavanje štete,
- stepen saradnje sa nadzornim tijelom.

Regulativom se utvrđuju **dvije gornje granice za novčane kazne u slučaju nepoštovanja pravila**. Najviši iznos novčane kazne sa prvom gornjom granicom utvrđuje se na **10 miliona eura** ili, u slučaju kompanije, **do 2% ukupnog godišnjeg prihoda na svjetskom nivou**. Prva kategorija novčanih kazni primjenjuje se, na primjer, kada lice koje upravlja obradom podataka ne sprovede procjenu uticaja, kako se zahtijeva pravilima. **Viša gornja granica** za novčane kazne iznosi najviše **20 miliona eura ili 4% godišnjeg prometa na svjetskom nivou**. Kao

²¹ EU Data Protection Reform: Better rules for European businesses https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/data-protection-factsheet-business_en.pdf (30.10.2018)

primjer navodi se **povreda prava pojedinca u okviru Regulative**. Kazne se prilagođavaju okolnostima svakog pojedinog slučaja.²²

Prema Mišljenju **Evropskog supervizora za zaštitu podataka** objavljenom 2015. godine¹, Opšta regulativa smatra se odlučujućim trenutkom za digitalna prava u Evropi i van nje. U dokumentu se navodi da Evropska unija po prvi put ima priliku da modernizuje i uskladi pravila o upravljanju ličnim podacima. Cilj je da se poštovanje ljudskog dostojanstva potvrdi kao osnova svake obrade ličnih podataka. Regulativa bi trebalo da bude nacrt za etički pristup koji prihvata društvene koristi tehnoloških promjena i inovacija istovremeno štiteći pojedince od nastanka štete i dajući im ovlaštenje da sami preuzmu kontrolu nad sopstvenim podacima na internetu. Neke od preporuka Evropskog supervizora za zaštitu podataka odnose se na:

- ❖ Povoljniji položaj građana – jasna definicija ličnih podataka, sve obrade podataka moraju biti zakonite i opravdane, nezavisni nadzor, efikasan sistem odgovornosti i naknade štete nastale nezakonitom obradom podataka.
- ❖ Usvajanje pravila koja će funkcionisati u praksi – efikasne zaštitne mjere, bolja ravnoteža između javnog interesa i zaštite podataka, povjerenje u nadzorna tijela.
- ❖ Primjenjivost propisa u budućnosti - izbjegavanje jezika i praksi koje mogu postati zastarjele ili sporne.

European Data Protection Supervisor, Opinion 3/2015 (with addendum), *Europe's big opportunity: EDPS recommendations on the EU's options for data protection reform*, 27 July 2015 (updated with addendum, 9 October 2015) https://edps.europa.eu/sites/edp/files/publication/15-10-09_gdpr_with_addendum_en.pdf

²² član 83 i član 84

2. KOMPARATIVNI PREGLED: SLUŽBENIK ZA ZAŠTITU PODATAKA U PARLAMENTIMA

Od 17 nacionalnih parlamenata država članica Evropske unije obuhvaćenih komparativnim segmentom ovog istraživačkog rada, njih deset (**Austrija, Češka, Francuska, Hrvatska, Irska, Luksemburg** (eksterni angažman), **Njemačka, Poljska, Slovačka i Ujedinjeno Kraljevstvo**) ima **definisanu poziciju službenika za zaštitu podataka** u nekom obliku u okviru parlamentarne službe, bilo da je riječ o posebnom službeniku, ili da poslove iz oblasti zaštite podataka radi jedan od državnih službenika uporedo sa svojim postojećim radnim zaduženjima, pri čemu se vodi računa o prevenciji mogućeg konflikta interesa. Izuzetak u tom pogledu predstavlja **Parlament Luksemburga**, koji službenika za zaštitu podataka zapošljava **eksterno**, na osnovu ugovora o pružanju usluga. Po pravilu službenici za zaštitu podataka za svoj rad u toj oblasti odgovaraju direktno starješini parlamentarne službe. Preostalih **sedam parlamenata (Danska, Estonija, Grčka, Litvanija, Mađarska, Portugal i Rumunija)** još nemaju raspoređene službenike za zaštitu podataka.²³ Ipak, svi navedeni parlamenti planiraju, razmatraju ili su već započeli proceduru uvođenja pozicije ovog službenika, kako bi se uskladili sa odredbama Opšte regulative za zaštitu podataka.

U ovom poglavlju predstavljene su detaljnije informacije o angažovanju službenika za zaštitu podataka u parlamentima.

Austrija

U službi Parlamenta Austrije od 2018. godine zaposleni su službenik za zaštitu podataka, kao i zamjenik službenika za zaštitu podataka. Ovi službenici su i prethodno bili zaposleni u parlamentarnoj službi, i imaju prethodno višegodišnje iskustvo u oblasti zaštite podataka. Službenik za zaštitu podataka i njegov zamjenik ne rade puno radno vrijeme u tom svojstvu, te imaju i druga zaduženja u okviru Pravne, zakonodavne i istraživačke službe austrijskog Parlamenta. Oba službenika za svoj rad odgovorna su neposredno najvišem upravljačkom nivou Službe kada su u pitanju poslovi iz oblasti zaštite podataka, dok je njihov položaj po pitanju drugih zaduženja u okviru Pravne, zakonodavne i istraživačke službe ostao nepromijenjen.²⁴

Češka

U donjem domu Parlamenta Češke iz redova zaposlenih u parlamentarnoj službi nedavno je imenovan službenik za zaštitu podataka, u skladu sa odredbama Opšte regulative o zaštiti podataka. Ovaj službenik svoje poslove vrši sa punim radnim vremenom, i član je Bezbjednosne jedinice službe donjeg doma Parlamenta.²⁵

Danska

U Parlamentu Danske formirana je radna grupa koja je zadužena za pripreme u vezi sa Opštom regulativom o zaštiti podataka. Pravila koje sadrži Opšta regulativa odnosiće se na prikupljanje podataka i njihovu obradu, kada su u pitanju administrativni poslovi. U skladu sa odredbama Opšte regulative, danski Parlament planira da zaposli osobu adekvatne stručnosti kao službenika za zaštitu podataka.

U skladu sa trenutnom procjenom, u prvoj godini primjene Opšte regulative o zaštiti podataka biće više posla u toj oblasti, ali nedovoljno za puno radno vrijeme. Stoga, tokom prve godine službenik za zaštitu podataka radiće u tom svojstvu polovinu radnog vremena, dok će ta odluka biti ponovo preispitana nakon godinu dana. Opisom radnog mjesta biće naglašeno da službenik za zaštitu podataka nije odgovoran za donošenje odluka kada je u pitanju nabavka IT opreme ili softvera. Taj službenik takođe neće biti dio Odjeljenja za ljudske resurse, koje

²³ Informacije prikupljene iz odgovora parlamentarnih istraživačkih službi na ECPRD upitnik br. 3558 ECPRD *Appointing a data protection officer in parliaments* iz novembra 2017. godine

²⁴ ECPRD 3558

²⁵ *ibid.*

vrši obradu najvećeg dijela ličnih podataka. Zaduženja u vezi sa parlamentarnim poslovima koji nijesu predmet Opšte regulative ne mogu prouzrokovati konflikt interesa, tako da službenik za zaštitu podataka može obavljati i takve poslove.²⁶

Estonija

U Parlamentu Estonije planirano je uvođenje novog radnog mjesta, tj. pozicije službenika za zaštitu podataka. Međutim, iako u Parlamentu Estonije smatraju da postoji potreba za otvaranjem novog radnog mjesta u te svrhe, u početku, zaduženja službenika za zaštitu podataka neće zahtijevati puno radno vrijeme, tako da će te dužnosti preuzeti neko od zaposlenih u službi Parlamenta, uporedo sa svojim postojećim radnim obavezama.

Kako bi se izbjegao eventualni konflikt interesa, službenik za zaštitu podataka vršiće druge dužnosti u oblastima koje nijesu regulisane Opštom regulativom o zaštiti podataka. Položaj službenika za zaštitu podataka u sistematizaciji trebalo bi da bude što je moguće bliže najvišem upravljačkom nivou. Neposredni nadređeni ne bi trebalo da direktno učestvuje u procesu donošenja odluka povezanih sa specifikacijom i obradom registara ličnih podataka pokrivenih Opštom regulativom, tako da ne bi dolazilo do neslaganja između njih u vezi sa primjenom te regulative.²⁷

Francuska

Pozicija službenika za zaštitu podataka u donjem domu Parlamenta Francuske uvedena je 30. marta 2018. godine. Francuski Zakon o zaštiti podataka iz 1978. godine izmijenjen je 2004. godine, kako bi se omogućilo uspostavljanje slične funkcije. Sadašnji službenik za zaštitu podataka prethodno je bio zaposlen na ovoj sličnoj funkciji od 1. novembra 2017. godine. Ovaj službenik svoje dužnosti iz oblasti zaštite podataka neće vršiti u punom radnom vremenu, te uporedo vrši poslove Glavnog službenika za bezbjednost informacija. Kako bi se pomoglo u početku ovog procesa, zaposlena je jedna osoba po ugovoru na godinu dana koja je zadužena da pomaže službeniku za zaštitu informacija u njegovom radu. Službenik za zaštitu podataka u donjem domu Parlamenta Francuske za svoj rad odgovara neposredno generalnom sekretaru, odnosno najvišem rukovodstvu parlamentarne službe.²⁸

Grčka

U Parlamentu Grčke još uvijek nije zaposlen službenik za zaštitu podataka u skladu s Opštom regulativom, ali se to pitanje trenutno razmatra od strane parlamentarne službe. Iako još uvijek nije razmatrano radno vrijeme tog službenika, postoje indikacije da će njegov obim posla biti povećan zbog potrebe organizacije kancelarije za zaštitu podataka, dok postoji mogućnost da nakon toga za vršenje zaduženja službenika za zaštitu podataka neće biti potrebno puno radno vrijeme.²⁹

Hrvatska

Hrvatski sabor imenovao je službenika za zaštitu podataka iz redova svojih zaposlenih. Službenik za zaštitu podataka vrši poslove iz ove oblasti pored drugih zaduženja svog radnog mjesta, odnosno kao dodatno, tj. posebno zaduženje. Imenovanju ovih službenika posvećuje se naročita pažnja – s ciljem prevencije mogućeg konflikta interesa, zaposleni u Hrvatskom saboru koji je imenovan za službenika za zaštitu podataka mora imati visok nivo stručnih kvalifikacija, biti sposoban za vršenje povjerenih dužnosti (uzimaju se u obzir lični kvaliteti poput radne etike, reputacije na radnom mjestu i sl), dok njegovo radno mjesto ne smije biti direktno povezano sa prikupljanjem i obradom ličnih podataka.³⁰

²⁶ *ibid.*

²⁷ *ibid.*

²⁸ *ibid.*

²⁹ *ibid.*

³⁰ *ibid.*

Hrvatski sabor je na sjednici 27. aprila 2018. godine usvojio **Zakon o sprovođenju Opšte regulative za zaštitu podataka** u cilju usklađivanja nacionalnog zakonodavstva sa novim pravilima EU. U svrhu zaštite djece sa prebivalištem u Hrvatskoj, ovim zakonom utvrđeno je, u pogledu nuđenja usluga informacionog društva direktno djetetu, da je obrada ličnih podataka djeteta zakonita ako dijete ima najmanje 16 godina. Osim toga, uvažavajući poseban rizik obrade genetskih podataka, utvrđena je zabrana obrade genetskih podataka radi procjene izgleda oboljenja i drugih zdravstvenih aspekata pojedinca u okviru radnji za sklapanje ili izvršavanje ugovora o životnom osiguranju te da se saglasnošću pojedinca ne može ukinuti ta zabrana.

S obzirom na to da je obrada biometrijskih podataka sve prisutnija u javnom i privatnom sektoru, a uzimajući u obzir da biometrijski podaci predstavljaju posebnu kategoriju ličnih podataka, te da njihova obrada predstavlja visok rizik za prava i slobode pojedinca, Zakonom se utvrđuju određena ograničenja na obradu tih ličnih podataka.

Zakonom je uređeno i područje obrade ličnih podataka putem video nadzora koji u smislu zakona obuhvata stvaranje snimaka koji čine ili su namijenjeni dijelu sistema čuvanja. Obrada ličnih podataka putem video nadzora može se sprovoditi samo u svrhu koja je neophodna i opravdana za zaštitu lica i imovine, pri čemu treba uzeti u obzir da ne preovladavaju interesi pojedinca koji su u suprotnosti sa obradom podataka putem video nadzora. Posebno se uređuje video nadzor radnih prostorija, video nadzor stambenih zgrada, poslovno-stambenih zgrada i video nadzor javnih površina.

Izvor: Zakon o sprovođenju Opšte regulative za zaštitu podataka
https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2018_05_42_805.html

Irska

U Parlamentu Irske postoji službenik zadužen za zaštitu podataka, koji kombinuje poslove višeg upravljačkog nivoa sa dužnostima iz oblasti zaštite podataka. Početkom 2017. godine, uloga službenika za zaštitu podataka dodijeljena je menadžeru za dokumentaciju³¹ koji je zaposlen u martu 2016. godine. Ovaj potez bio je u skladu sa opisom posla menadžera za dokumentaciju, koji kombinuje upravljanje dokumentacijom, slobodu informisanja i zaštitu podataka.³²

Poslovi menadžera za dokumentaciju iz oblasti zaštite podataka predstavljaju dio njegove uloge u procesu upravljanja informacijama. Ovaj menadžer rukovodi i novoosnovanom Jedinicom za upravljanje dokumentacijom, koja broji troje zaposlenih i funkcioniše pod rukovodstvom šefa biblioteke i istraživačke službe. Menadžer za dokumentaciju za svoj rad je odgovoran šefu biblioteke i istraživačke službe, ali svoju ulogu službenika za zaštitu podataka vrši nezavisno, i sa tim u vezi direktno komunicira sa generalnim sekretarom.³³

Litvanija

Parlament Litvanije planira da, u skladu sa odredbama Opšte regulative, zaposli službenika za zaštitu podataka, koji će biti imenovan iz redova zaposlenih u parlamentarnoj službi. Ovaj službenik će najvjerovatnije uporedo vršiti i druge poslove, tako da neće biti otvoreno posebno radno mjesto za poslove zaštite podataka.³⁴

Luksemburg

Za razliku od većine drugih parlamenata, Parlament Luksemburga planira da imenuje službenika za zaštitu podataka koji neće biti zaposlen u parlamentarnoj službi, već će biti

³¹ eng. *Records Manager*

³² eng. *Assistant Principal Officer*

³³ ECPRD 3558

³⁴ *ibid.*

zaposlen eksterno na osnovu ugovora o pružanju usluga, čime se garantuje njegova nezavisnost u vršenju povjerenih poslova.³⁵

Mađarska

U skladu sa važećim mađarskim zakonodavstvom, ne postoji pravna obaveza zapošljavanja službenika za zaštitu podataka u sklopu službe Parlamenta Mađarske, te takav službenik trenutno ne postoji. Zakon CXII o pravu na informaciono samoopredjeljenje i slobodu informacija iz 2011. godine nabraja organizacije koje su obavezne da imenuju službenika za zaštitu podataka:

- institucije sa nacionalnom jurisdikcijom, te kontrolori i obrađivači podataka koji se bave obradom podataka u vezi sa zapošljavanjem i krivičnim dosijeima;
- finansijske institucije;
- pružaoci usluga elektronskih komunikacija i komunalnih usluga.

U skladu s odredbama ovog zakona, „kontrolori podataka“ su fizička ili pravna lica, ili organizacije koje nijesu pravna lica, koje samostalno ili u saradnji sa drugima određuju sredstva i ciljeve kontrole podataka, te donose i izvršavaju odluke u oblasti zaštite podataka, ili zapošljavaju obrađivača podataka koji izvršava te odluke. Sa druge strane, „obrađivač podataka“ je svako fizičko ili pravno lice, ili druga organizacija, koje obrađuje podatke na osnovu ugovora.

Interni službenici za zaštitu podataka moraju imati određeni stepen obrazovanja u oblasti prava, ekonomije ili informacionih tehnologija, do za svoj rad odgovaraju direktno starješini organizacije, odnosno institucije kojoj pripadaju.

Međutim, u skladu sa propisima EU iz ove oblasti, u planu je imenovanje službenika za zaštitu podataka i u Parlamentu Mađarske, koji će najvjerojatnije biti zaposlen sa punim radnim vremenom. Prethodno su poslovi iz oblasti zaštite podataka obavljani putem saradnje više odjeljenja službe Parlamenta, kojom je prvenstveno koordiniralo Odjeljenje za kodifikaciju.³⁶

Njemačka

Službenik za zaštitu podataka zaposlen je u službi Bundestaga u skladu sa tada važećim zakonodavstvom iz te oblasti, tj. Zakonom o zaštiti podataka. Ovaj službenik nastavlja da vrši istu nadležnosti i ubuduće.

Parlamentarni službenik za zaštitu podataka pripada službi Bundestaga, u svoja zaduženja vrši sa punim radnim vremenom, dok u manjoj mjeri ima odgovornost za dužnosti u oblasti slobode informisanja, što ne može prouzrokovati konflikt interesa u vršenju poslova. Službenik za zaštitu podataka svoje dužnosti vrši nezavisno, i u tom svojstvu je neposredno odgovoran generalnom sekretaru Bundestaga.³⁷

Poljska

U Sejmu, odnosno donjem domu Parlamenta Poljske, postoji funkcija administratora za bezbjednost informacija, koji vrši poslove službenika za zaštitu informacija. Administrator za bezbjednost informacija je zaposlen u službi Sejma, dok se formalno tretira kao jedno od odjeljenja, odnosno organizacionih jedinica službe. U tom odjeljenju su trenutno zaposlene dvije osobe. Administrator svoje poslove obavlja sa punim radnim vremenom, i direktno je hijerarhijski podređen rukovodiocu službe Sejma.³⁸

³⁵ *ibid.*

³⁶ *ibid.*

³⁷ *ibid.*

³⁸ *ibid.*

Portugal

Na inicijativu predsjednika Parlamenta Portugala, u tom zakonodavnom tijelu 8. septembra 2017. godine osnovana je radna grupa, pod nazivom *Grupa za upravljanje bezbjednošću informacija*. Ovom radnom grupom koordinira generalni sekretar Parlamenta, a sačinjavaju je predstavnici svih direktorata parlamentarne službe i službe bezbjednosti Parlamenta, kao i predstavnik kabineta predsjednika.

Zadatak ove radne grupe bilo je sačinjavanje dokumenta kojim se kreira politika Parlamenta u oblasti bezbjednosti informacija, i koji uključuje sljedeće aspekte:

- procjena potreba Parlamenta u oblasti bezbjednosti informacija;
- definisanje bezbjednosnih zahtjeva i formalizacija politike u oblasti bezbjednosti informacija;
- revizija trenutno važećih procedura i procjena stepena njihove adekvatnosti, naročito kada su u pitanju obaveze zaštite ličnih podataka koje proističu iz Opšte regulative;
- definisanje pravila za klasifikaciju internih informacija;
- upravljanje povjerljivim informacijama;
- načini implementacije, revizije i verifikacije primjene politike u oblasti bezbjednosti informacija;
- definisanje ljudskih, finansijskih i materijalnih resursa neophodnih za uspjeh sistema upravljanja bezbjednošću informacija, uključujući obuke i aktivnosti podizanja svijesti o ovoj temi;
- definisanje zahtjeva za kreiranje radnog mjesta bezbjednosnog administratora, koji će biti odgovoran za sprovođenje i održavanje politike u oblasti bezbjednosti informacija, te služi kao podrška tehničkim timovima, kao i budućem službeniku za zaštitu informacija.

Iako je imenovanje službenika za zaštitu informacija u planu, radna grupa još razmatra posebne uslove i kvalifikacije koji taj službenik mora ispunjavati. Takođe, još nije odlučeno da li će ove poslove obavljati jedna osoba ili više njih, niti da li će u pitanju biti službenik Parlamenta ili eksterno angažovano lice. Međutim, utvrđena je potreba da službenik za zaštitu podataka ima detaljno znanje o funkcionisanju Parlamenta i njegovoj strukturi, kao i da ima posebna prava i obaveze kako bi bili ispunjeni relevantni uslovi predviđeni odredbama Opšte regulative o zaštiti podataka.³⁹

Rumunija

U donjem domu Parlamenta Rumunije ne postoji funkcija službenika za zaštitu podataka, ali od ranije u okviru službe postoji Kancelarija za zaštitu povjerljivih podataka. U skladu sa članom 57 Regulative o organizaciji i funkcionisanju službe donjeg doma Parlamenta, ova Kancelarija vrši sljedeće poslove:

- elaborira tehničke norme u vezi sa zaštitom povjerljivih podataka, uputstvo za klasifikaciju i nivoe klasifikacije povjerljivih podataka, kao i listu povjerljivih podataka u donjem domu Parlamenta, i njeno periodično ažuriranje;
- inicira i vrši nadzor procedura za odobravanje pristupa povjerljivim podacima poslanicima i zaposlenima u parlamentarnoj službi, po odobrenju Biroa;
- vrši prijem i distribuciju povjerljive pošte adresirane na službenike koji imaju odobrenje za pristup povjerljivim podacima;
- sačinjava inventar, vodi arhiv i čuva povjerljive dokumente u skladu sa zakonom;
- obezbjeđuje fizičku i pravnu zaštitu povjerljivih informacija, u saradnji sa nadležnim odjeljenjima parlamentarne službe;
- sarađuje sa sličnim odjeljenjem u Senatu (gornjem domu), kao i sa Nacionalnim registrom povjerljivih podataka, Rumunskom obavještajnom službom, Vanjskom

³⁹ *ibid.*

obavještajnom službom, Posebne službe za telekomunikacije i drugim strukturama aktivnim u oblasti povjerljivih podataka;

- vrši prijem i registraciju izjava o imovinskom stanju poslanika i državnih službenika u Parlamentu;
- omogućava poslanicima i državnim službenicima u Parlamentu formulare za prijavljivanje imovinskog stanja, i pruža konsultantske usluge kada je u pitanju njihovo ispravno ispunjavanje i podnošenje u predviđenom roku;
- pruža konsultantske usluge poslanicima i državnim službenicima u Parlamentu u vezi sa primjenom pravnih odredbi koje se tiču prijavljivanja i verifikacije imovine, konflikta interesa i nekompatibilnosti;
- sarađuje sa Nacionalnom agencijom za integritet u vezi sa primjenom pravnih odredaba.⁴⁰

⁴⁰ *ibid.*

IZVORI INFORMACIJA

COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL: Stronger protection, new opportunities - Commission guidance on the direct application of the General Data Protection Regulation as of 25 May 2018, Brussels 24.1.2018

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2018:43:FIN>

Directive 95/46/EC of the European Parliament and of the Council of 24 October 1995 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, OJ L 281 of 23.11.95.

Directive (EU) 2016/680 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data by competent authorities for the purposes of the prevention, investigation, detection or prosecution of criminal offences or the execution of criminal penalties, and on the free movement of such data, and repealing Council Framework Decision 2008/977/JHA, OJ L 119, 4.5.2016.

ECPRD Request no. 3558, *Appointing a data protection officer in parliaments*, November 2017

European Commission - Fact Sheet: *Questions and Answers, General Data Protection Regulation*, 24 January 2018 [http://europa.eu/rapid/press-release MEMO-18-387 en.htm](http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-18-387_en.htm)

European Commission, *It's your data – take control*, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2018 [https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/data-protection-overview-citizens en.pdf](https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/data-protection-overview-citizens_en.pdf)

European Commission, *Press Release: Questions and Answers – General Data Protection Regulation*, Brussels, 24 January 2018 [http://europa.eu/rapid/press-release MEMO-18-387 en.htm](http://europa.eu/rapid/press-release MEMO-18-387_en.htm)

European Data Protection Supervisor, Opinion 3/2015 (with addendum), *Europe's big opportunity: EDPS recommendations on the EU's options for data protection reform*, 27 July 2015 (updated with addendum, 9 October 2015) [https://edps.europa.eu/sites/edp/files/publication/15-10-09_gdpr_with_addendum en.pdf](https://edps.europa.eu/sites/edp/files/publication/15-10-09_gdpr_with_addendum_en.pdf)

EU Data Protection Reform: Better rules for European businesses

[https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/data-protection-factsheet-business en.pdf](https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/data-protection-factsheet-business_en.pdf)

Internet stranica Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama - Zakon o zaštiti podataka o ličnosti: Zakon će biti usklađen sa Opštom uredbom o zaštiti ličnih podataka (GDPR), 20. 7. 2018. godine <http://www.azlp.me/me/agencija>

Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation)

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32016R0679>

Zakon o sprovođenju Opšte regulative za zaštitu podataka

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2018_05_42_805.html